

Cymdeithas Eisteddfodau Cymru

Trefn Seremoni Cadeirio a Chroni

Seremoni Cadeirio/Coroni'r Bardd

Isod mae braslun o drefn seremoni Cadeirio'n unig ond yr un drefn a ddilynir sydd Coroni yn ogystal.

Agor y Seremoni

Mae ambell eisteddfod, fel yr Eisteddfod Genedlaethol yn canu'r corn gwlad i godi'r gynulleidfa ar ei thraed. Mae'r corn yn cael ei ganu i bedwar cyfeiriad:

- at yr orsedd ar y llwyfan (os oes un)
- i'r dde o'r llwyfan
- o flaen canol y llwyfan
- i'r chwith o'r llwyfan.

Mae'r gynulleidfa'n codi ar eu traed yn codi wrth i'r corn gael ei ganu i'w cyfeiriad.

Yna bydd yr arweinydd yn galw ar rywun i ganu Gweddi'r Orsedd. Mae'r gynulleidfa'n ymuno drwy ganu am yn ail â'r canwr ac mae pawb yn canu'r llinell olaf gyda'i gilydd

Dyro Dduw dy nawdd,
Ac yn nawdd, nerth,
Ac yn nerth, deall,
Ac yn neall, gwybod,
Ac yng ngwybod, gwybod y cyfiawn,
Ac yng ngwybod y cyfiawn, ei garu,
Ac o garu, caru pob hanfod,
Ac o bob hanfod caru Duw,
Duw a phob daioni.

Yna ar derfyn y weddi mae'r arweinydd yn gofyn i'r gynulleidfa i eistedd.

Mae'r arweinydd yn cychwyn drwy dynnu sylw'r gynulleidfa at y Gadair hardd sydd ar y llwyfan, yn dweud beth oedd gofynion y gystadleuaeth (e.e cerdd gaeth neu rydd heb fod dros 120 llinell ar y testun 'Galw'). Yma mae cyfle i ddweud gair am noddwyr y gystadleuaeth. Mae'n galw ar y beirniad i ddod i draddodi.

Y Feirniadaeth

Y beirniad i draddodi beirniadaeth gryno o'r gystadleuaeth gan nodi bod beirniadaeth ysgrifenedig ar gael i bob cystadleuaeth sydd eisiau un.

Os oes teilyngdod, gwaith y beirniad yw cyhoeddi ffug enw'r bardd buddugol (e.e. "Brait yw cyhoeddi bod teilyngdod ac mai bardd y Gadair yn Eisteddfod Gadeiriol Llandudoch 2014 yw *Penrhyn*").

Mae'r arweinydd yn ail-gydio'n yr awenau drwy ddiolch i'r beirniad ac yn cyhoeddi'r ffugenw i'r byd. Mae'n gofyn i'r bardd sefyll (e.e. "A wnaiff *Penrhyn*, a *Penrhyn* yn unig, godi ar ei draed, neu ei thraed, ar ganiad y corn gwlad.")

Cenir y corn gwlad a daw eiliadau o oedi wrth i bawb ddisgwyl i'r bardd buddugol godi. Unwaith y bydd hwnnw neu honno'n codi mae'r osgordd yn cerdded o'r llwyfan i gyrchu'r bardd at ei gadair. Mewn rhai eisteddfodau rhoddir clogyn neu fantell borffor dros ysgwyddau'r bardd.

Daw'r bardd, a'r osgordd y tu ôl iddo, i'r llwyfan a bydd yr arweinydd yn gofyn iddo sefyll o flaen y gadair (nid yw, ar unrhyw gyfrif, i eistedd i lawr!!).

Mae'r arweinydd yn sefyll wrth ei ochr ac yn cyhoeddi ei enw (e.e. "*Penrhyn* yng nghystadleuaeth y gadair yn yr eisteddfod hon eleni yw 'John Dilwyn Evans'.") Bydd cymeradwyaeth. Aiff yr arweinydd ymlaen i sôn am yr unigolyn (ble mae'n byw, os yw wedi ennill o'r blaen a ati...).

Erbyn hyn fe fydd pawb yn gwybod pwy yw'r enillydd ond ni fydd wedi ei gadeirio'n ffurfiol.

Y Cadeirio

Mae'r arweinydd yn galw ar Geidwad y Cledd i ddod â'r cledd at y Gadair. Mae'r cledd (gyda'r llafn yn dal yn ei wain) yn cael ei godi uwchben y bardd buddugol. Tynnir y cledd hanner ffordd allan o'i wain wrth i'r arweinydd ddatgan y geiriau, isod, gyda'r gynulleidfa'n ateb bob tro gyda'r geiriau 'Heddwch!'

Y Gwir yn erbyn y Byd, A oes Heddwch?

Wrth i'r geiriau 'Heddwch!' gael eu datgan mae'r cledd yn cael ei rhoi yn ôl yn ei wain. Mae hyn yn digwydd deirgwaith gyda'r geiriau canlynol:

Y Gwir yn erbyn y Byd, A oes Heddwch?

Calon wrth Galon, A oes Heddwch?

Gwaedd uwch Adwaedd, A oes Heddwch?

Ar ôl yr "Heddwch!" olaf mae'r arweinydd yn dweud "Eistedded y bardd yn heddwch yr eisteddfod". Mae'r bardd yn eistedd a thrwy wneud hynny yn cael ei 'gadeirio'.

Cân y Cadeirio

I ganmol y bardd ar ei ar ei gamp mae'r arweinydd yn galw ar rhywun i ganu Cân y Cadeirio. Mae'r gynulleidfa'n ymuno yn nwy linell olaf bob pennill ("Henffych Brifardd! Gweiniwyd.....")

Henffych i'r Prifardd ar fuddugol hynt,
Seiniwch ei enw i'r pedwar gwynt.
Hwn ydyw brenin beirdd yr ŵyl i gyd
Cenwch yr utgorn i bedwar ban byd.
Henffych Brifardd! Gweiniwyd llafn y cledd,
Bloeddiodd yr Eisteddfod yn unfryd, Heddwch.

Cenwch, gyd-wladwyr, heddiw'n ddiwahardd;
Cenwch wrogaeth i Gadair y Bardd.
Gorsedd dehonglwr ein breuddwydion mud,
Gorsedd y Gwir yn erbyn y Byd.
Henffych Brifardd! Gweiniwyd llafn y cledd,
Bloeddiodd yr Eisteddfod yn unfryd, Heddwch.

Ninnau, gymrodyr, eiliwn ein boddhad;
Calon wrth galon yw cri'r Corn Gwlad.
Llygad goleuni beunydd ar ei lwydd,
Duw a daioni iddo'n rhwydd.
Henffych Brifardd! Gweiniwyd llafn y cledd,
Bloeddiodd yr Eisteddfod yn unfryd, Heddwch.

Y Ddawns Flodau

Mae rhai eisteddfodau'n cynnal dawns flodau gyda genethod ifanc yn dawnsio o flaen y bardd. Yn seremonïau'r Eisteddfod Genedlaethol daw Merch y Fro a blodeuged at y bardd buddugol ac yna'r Gorn Hirlas. Nid yw hyn yn digwydd yn aml mewn eisteddfodau llai.

Cyn cloi'r seremoni mae cyfle i alw ar gyfarchion gan feirdd eraill (yn yr Eisteddfod Genedlaethol daw rhywun o'r Orsedd - Prifardd fel arfer, ymlaen i ddarllen englyn neu bwt o gywydd). Mewn eisteddfodau lleol yn aml gelwir ar ddau neu dri o bobl ifanc i adordd cyfarchion ar ffurf penillion.

Terfyn y seremoni yw'r arweinydd yn llongyfarch y bardd unwaith eto a galw ar y gynulleidfa i ymuno i ganu *Hen Wlad fy Nhadau*. Yna, caiff y bardd ei ddilyn, oddi ar y llwyfan ac allan, gan yr osgordd a phawb arall oedd ar y llwyfan.

Dylid cofio mai braslun yw'r uchod i'w ddefnyddio fel canllaw . Mae lluo o eisteddfodau'n cynnal eu seremonïau yn wahanol i'w gilydd a does dim o'i le ar hynny. Mae gan rai eisteddfodau eu defodau eu hunain felly arweiniad yn hytrach na threfn gadarn yw'r ddogfen hon.